

RAPPORT 435

Archeologienota
Beverst, Hertenweg

Bouw van een tuinbouwserre

Deel 1: Verslag van resultaten

Inge Van de Staey & Elke Wesemael
Juni 2017

ARON-RAPPORT 435

ARCHEOLOGIENOTA

BEVERST, HERTENWEG BOUW VAN EEN TUINBOUWSERRE

Inge Van de Staey & Elke Wesemael

Tongeren
2017

Colofon

ARON rapport 435 – Archeologienota – Archeologienota Beverst, Hertenweg. Bouw van een tuinbouwserra.

Erkend archeoloog:	Inge Van de Staey (OE/ERK/archeoloog/2015/00087)
Auteurs:	Inge Van de Staey & Elke Wesemael
Bijdragen:	/
Foto's en tekeningen:	ARON bvba (tenzij anders vermeld)
Wettelijk depot:	D/2017/12.651/91

Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op info@aron-online.be

Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON bvba mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van web-publicatie, druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

ARON bvba

Archeologisch Projectbureau
Neremweg 110
3700 Tongeren
www.aron-online.be
info@aron-online.be
tel: 012/225.250
fax: 012/770.034

INLEIDING	2
DEEL 1. VERSLAG VAN RESULTATEN.....	3
Hoofdstuk 1. Bureauonderzoek.....	3
1. Beschrijvend gedeelte	3
1.1 Administratieve gegevens.....	3
1.3 Beschrijving van de geplande bodemingrepen.....	5
1.4 Werkwijze, verloop en actoren	6
2. Assessment.....	7
2.1 Situering van het onderzoeksgebied	7
2.2 Gaafheid van het terrein: gekende verstoringen	7
2.3 Impact van de bodemingrepen en kenniswinst	10
2.4 Onderzoeksvragen	11
2.4 Datering en interpretatie	11
3. Samenvatting	12
DEEL 2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN	13
1. Gemotiveerd advies.....	13
1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek	13
1.2 Duiding en waardering van de archeologie in het projectgebied	13
1.3 Impact van de geplande bodemingrepen	13
2. Samenvatting	14
BIBLIOGRAFIE	
BIJLAGEN	
Bijlage 1: Kadasterplan	
Bijlage 2: Afbeeldingen- en plannenlijst	
Bijlage 3: Inplantingsplan en doorsneden	
Bijlage 4: Nivellering terrein 2014	

INLEIDING

De initiatiefnemer plant op een ca. 1 ha groot terrein aan de Hertenweg te Beverst (Bilzen, prov. Limburg) de uitbreiding van een tuinbouwserre.

Gezien voor de realisatie van dit project een stedenbouwkundige vergunning vereist is, bodemingrepen uitgevoerd worden, het terrein niet in een gebied ligt waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, het terrein niet volledig binnen een gabarit van een bestaande lijninfrastructuur valt, niet in een beschermde archeologische site of vastgestelde archeologische zone ligt, de bodemingreep groter is dan 5000 m², in landbouwzone ligt en de aanvrager niet publiekrechtelijk is, is het toevoegen van een bekrachtigde archeologienota aan de vergunningsaanvraag verplicht.¹

Een archeologienota is een document dat opgemaakt wordt op basis van een archeologisch vooronderzoek en dat niet alleen administratieve gegevens van het onderzoeksgebied bevat, maar ook een verslag van de resultaten van het uitgevoerde vooronderzoek, een voorstel van beslissing en een plan van aanpak voor de maatregelen die daaruit volgen.² Het doel van het archeologisch vooronderzoek bestaat in het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische site in een onderzoeksgebied en indien deze aanwezig is te bepalen wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van de bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek.³

De *Code van Goede Praktijk* versie 2.0 voorziet in de opmaak van een '*archeologienota met beperkte samenstelling*' indien de confrontatie tussen de toekomstige werken en één doorslaggevend aspect uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving, of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader aantoont dat:

- 1° met aantoonbare zekerheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein, of;
- 2° de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, of;
- 3° verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst.

Vermits de confrontatie van de uitgevoerde werken en de landschappelijke en historische situering aantoonde dat verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst, werd enkel een bureauonderzoek met beperkte samenstelling uitgevoerd (Deel 1) en werd geen *Programma van Maatregelen* opgemaakt. Het gemotiveerd advies hiervoor wordt beschreven in Deel 2.

¹ Zie hiervoor de beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek bij het aanvragen of verlenen van vergunningen. https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/news/downloads/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf

² Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen (CGP)(2015), p. 15.

³ CGP 2016, p. 27.

DEEL 1. VERSLAG VAN RESULTATEN

Hoofdstuk 1. Bureauonderzoek

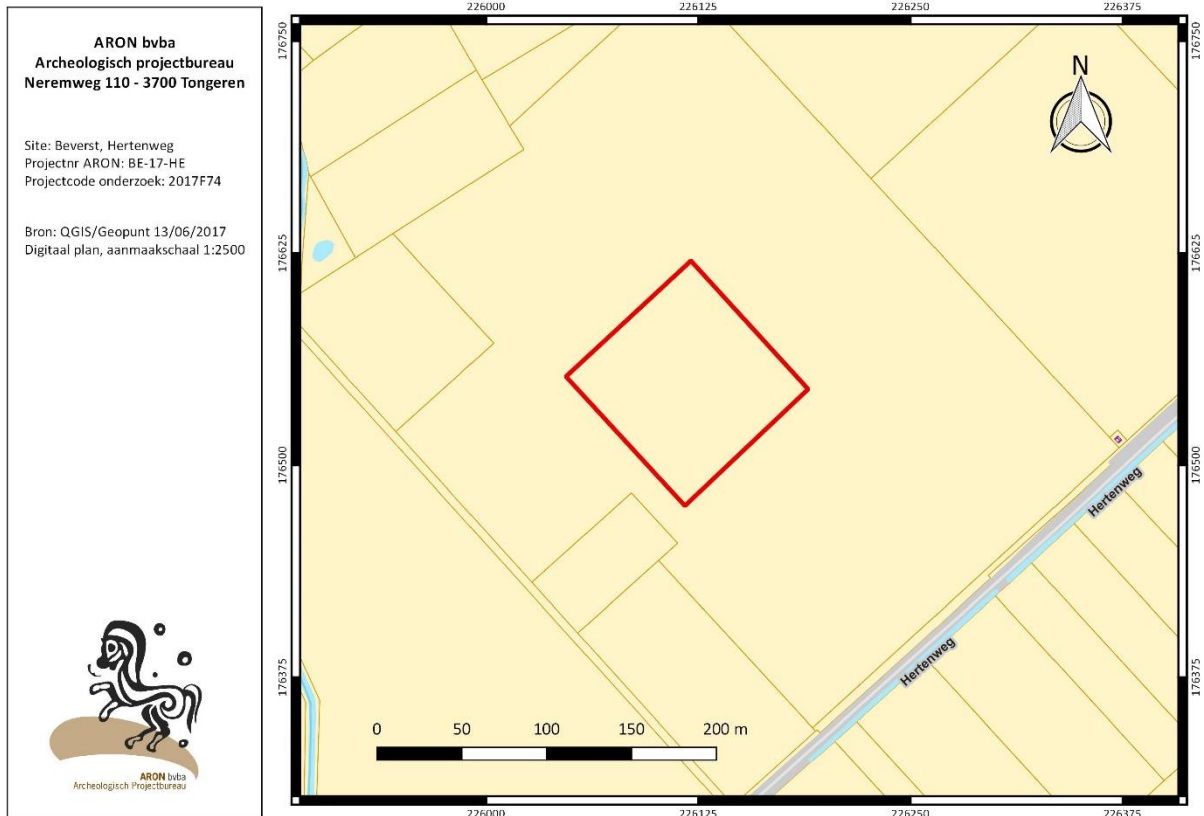
1. Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

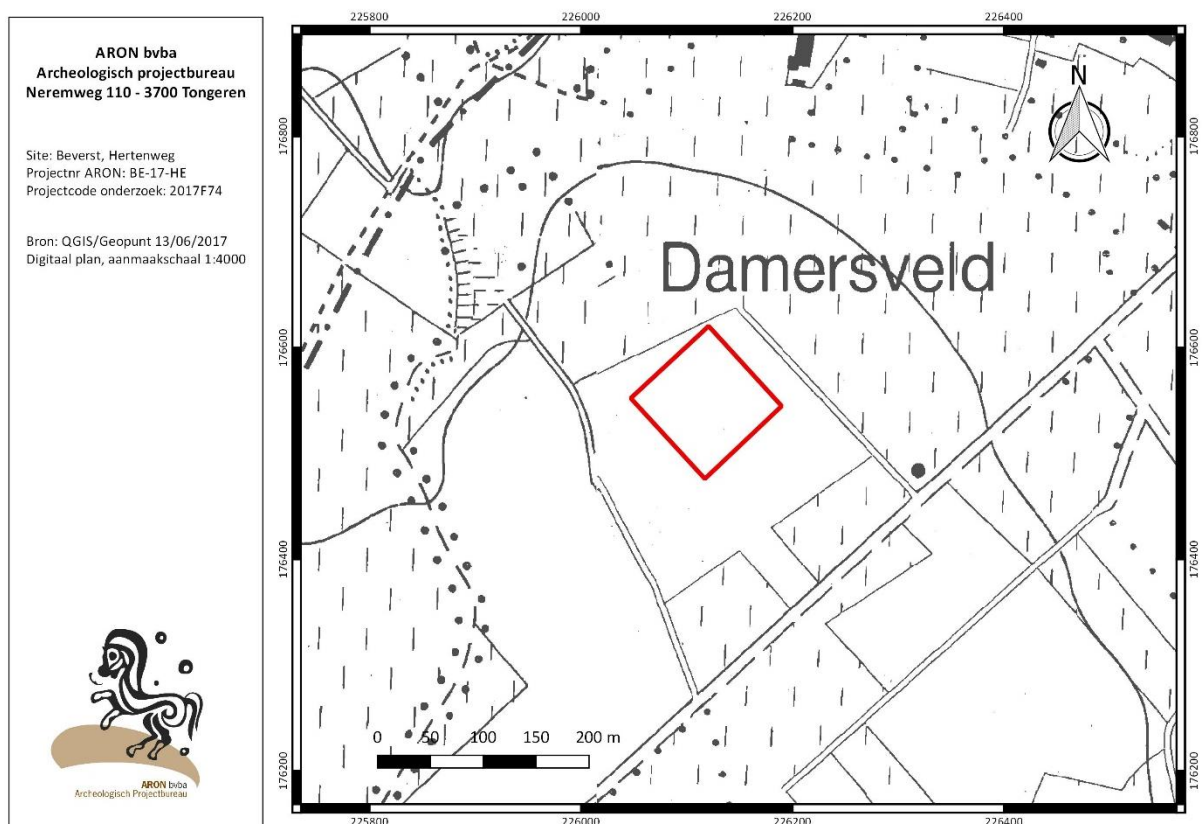
Projectcode	2017F74	
Naam en erkenningsnummer Archeoloog	Inge Van de Staey OE/ERK/Archeoloog/2017/00087	
Rechtspersoon	ARON bvba Archeologisch Projectbureau, Neremweg 110, 3700 Tongeren OE/ERK/Archeoloog/2015/00006	
Andere actoren en specialisten binnen het project	Functie	Naam
	Projectleiding	Elke Wesemael
Extern wetenschappelijk advies	Nvt.	Nvt.
Locatiegegevens	Limburg, Bilzen, Beverst, Hertenweg	
Oppervlakte	Het totale projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 1 ha.	
Bounding box coördinaten	xMin,yMin 226046.95,176476.03 : xMax,yMax 226189.66,176620.53	
Kadasternummers	Bilzen, 2 ^{de} Afd., Sect. F, Nr. 15F	
Thesaurusthermen ⁴	Bureauonderzoek, Beverst, Hertenweg	
Overzichtsplan verstoringen	<i>Zie Afb. 4: Kleurenorthofoto en 2.2 Gaafheid van het terrein: gekende verstoringen.</i> ⁵	

⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/thesaurus>

⁵ Een KLIP-plan werd niet aangevraagd.

Afb. 1: Kadastraal plan met perceelgrenzen en afbakening van het onderzoeksterrein in het rood.

Afb. 2: Uittreksel uit de topografische kaart met afbakening van het onderzoeksterrein in het rood.

1. 2 Onderzoeksvragen en randvoorwaarden

Volgende onderzoeksvraag zal tijdens het bureauonderzoek behandeld worden:

Welke doorslaggevend aspect uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving, of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader leidt tot de opmaak van een archeologienota met beperkte samenstelling en beschrijf dit aspect.

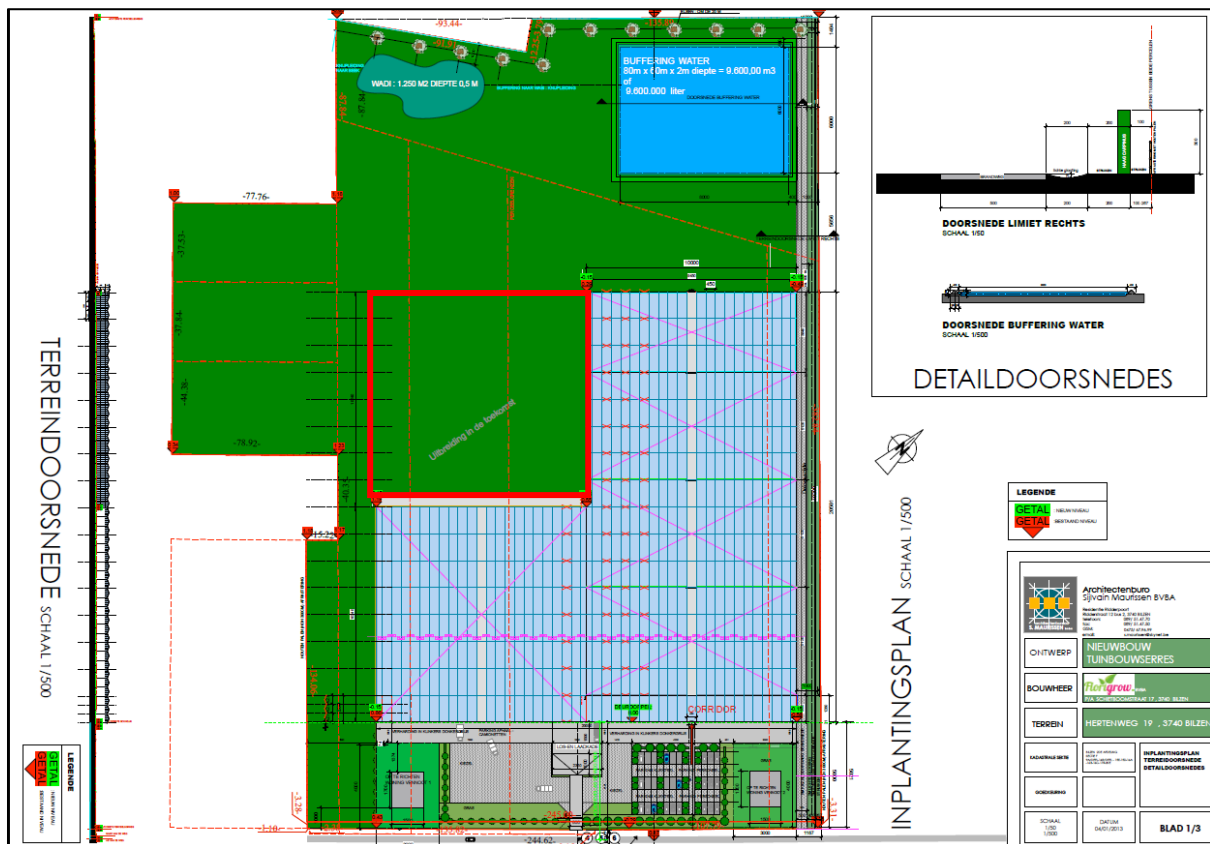
Randvoorwaarden:

Vermits verwacht wordt dat aan de voorwaarden voor de opmaak van een archeologienota met beperkte samenstelling voldaan zal worden, werd de archeologienota volgens dit traject opgemaakt.

1. 3 Beschrijving van de geplande bodemingrepen

De initiatiefnemer plant de uitbreiding van de tuinbouwserris aan de Hertenweg te Beverst (Bilzen) (zie BIJLAGE 3 en Afb. 3).

Concreet is de oprichting van tuinserres gepland in een zone van ca. 100 x 103 m (ca. 1 ha). Deze oprichting volgt na bouw van enkele tuinbouwserris in 2014 op hetzelfde kadastraal perceel (Bilzen, 2de Afd., Sect. F, Nr. 15F). Voor de constructie van deze tuinbouwserris werd toen het ganse terrein genivelleerd (zie infra, 2.2 Gaafheid van het terrein).

Afb. 3: Inplantingsplan met in het rood de nieuw aan te leggen zone. Deze wordt aangelegd naast een in 2014 bebouwd terrein (Bron: Architectenburo Sijlvaen Maurissen bvba, digitaal plan, dd. 04/01/2013, aanmaakschaal 1/500, code 2017F74).

De **tuinbouwerse** wordt opgebouwd met een betonvloer en een bovenbouw bestaande uit een metalen constructie, die wordt gefundeerd op betonzolen die tot ca. 80 cm diepte worden uitgegraven. De rest van de serre wordt voor de aanleg van de vloerplaat tot ca. 25 cm onder het maaiveld uitgegraven.

Concrete info betreffende **de aanleg van nutsleidingen** is nog niet gekend hoewel er vanuit gegaan kan worden dat de serre met de nodige nutsleidingen voorzien zal worden. Gezien de functie zullen deze zich beperken tot elektriciteit, waterleiding en riolering. Hiervoor wordt een maximale uitgraving van ca. 80 cm diep verwacht.

De **werfzone** zal zich volledig binnen het huidige projectgebied bevinden en zal geen bijkomende bodemingrepen met zich meebrengen

1.4 Werkwijze, verloop en actoren

Gezien het bureauonderzoek betrekking heeft op een terrein dat reeds grotendeels genivelleerd werd in een recent verleden (zie *infra*), diende bijzondere aandacht besteed te worden aan de confrontatie van de toekomstige werken met de landschappelijke en historische situering om na te gaan of een doorslaggevend aspect kan leiden tot een archeologienota met beperkte samenstelling. Uit deze confrontatie bleek dat verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst en dat dus effectief een archeologienota met beperkte samenstelling opgemaakt kon worden (*CGP 12.5.3.3*).

De topografische kaart en kadasterkaart werd in het kader van dit vooronderzoek geraadpleegd en weergegeven. De meest recente kleurenorthofoto werd eveneens geraadpleegd. Ook wordt de orthofoto van 2013 weergegeven. Andere kaarten werden omwille van het gevolgde traject (Archeologienota met beperkte samenstelling) niet weergegeven. Ze bleken immers geen aanvullende informatie te bieden.

Ter aanvulling werd het historisch verleden van het studiegebied onderzocht. Specifiek archiefonderzoek werd niet uitgevoerd vermits het terrein in het verleden niet dicht bebouwd was. Volgende kaarten werden via de website *geopunt.be* geraadpleegd: de *Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden*, opgemaakt op initiatief van *Graaf de Ferraris* (1771-1778), de *Atlas der Buurtwegen* (1842), de *Vandermaelenkaart* (1846-1854). Vanwege het gevolgde traject (archeologienota met beperkte samenstelling) worden ook deze kaarten niet weergegeven in het bureauonderzoek. Op geen van deze kaarten kon immers bebouwing worden opgemerkt.

Om de recente historiek en de graad van verstoringen van het terrein weer te geven wordt gebruik gemaakt van het digitale hoogtemodel II, het hoogteprofiel, de topografische kaart van 1873 en een kaart dat de nivellering op het terrein in 2014 weergeeft.

Om een inzicht te bekomen in de reeds gekende archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied en zijn directe omgeving werd ook de Centrale Archeologische Inventaris geraadpleegd.⁶ Deze online inventaris, opgesteld door het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid, biedt een overzicht van alle tot nu toe gekende archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Via het Geoportaal van Onroerend Erfgoed werd eveneens de inventaris van de beschermde archeologische sites, de inventaris van vastgestelde archeologische zones en de inventaris van gebieden waar geen archeologie te verwachten valt, geraadpleegd. De kaarten worden in dit bureauonderzoek niet weergegeven vermits ze niet relevant zijn in het gevolgde traject.

Een visuele terreininspectie werd niet uitgevoerd. Via de orthofoto's en de gekende informatie over het plangebied die de initiatiefnemer bezorgde, kon namelijk een beeld bekomen worden van de huidige inrichting en de gaafheid van het onderzoeksgebied. De ligging van ondergrondse kabels en leidingen werd niet opgevraagd via *KLIP*.

Het bureauonderzoek werd uitgevoerd door *Inge Van de Staey* van het archeologisch projectbureau *Aron bvba*.

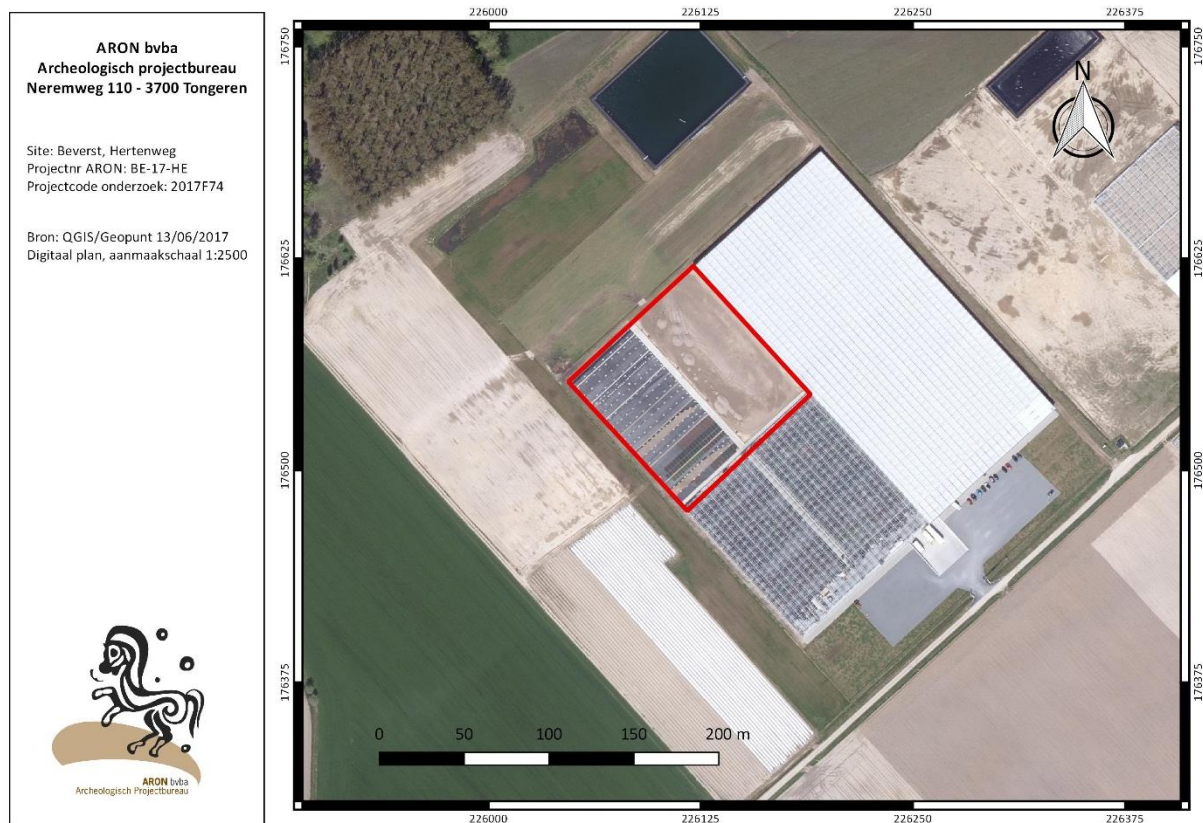
⁶ <https://geo.onroerenderfgoed.be/> en <http://cai.onroerenderfgoed.be/>

2. Assessment

2.1 Situering van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksterrein situeert zich aan de Hertenweg in Beverst (Bilzen). Het terrein, dat een totale oppervlakte heeft van ca. 1 ha, is kadastraal gekend als Bilzen, 2de afdeling, sectie F, perceel 15F.

Het projectgebied maakt deel uit van de terreinen van *Florigrow bvba* die in 2014 door tuinbouwserrres ingenomen. Deze situatie is ook zichtbaar op de meest recente orthofoto (winter 2016), waar nieuwbouwserrres ten oosten en zuiden van het onderzoeksterrein aanwezig zijn. Het onderzoeksterrein zelf wordt ingenomen als zone voor het aanplanten en als braakliggend terrein naast deze nieuwe tuinbouwserrres (*Afb. 4*).

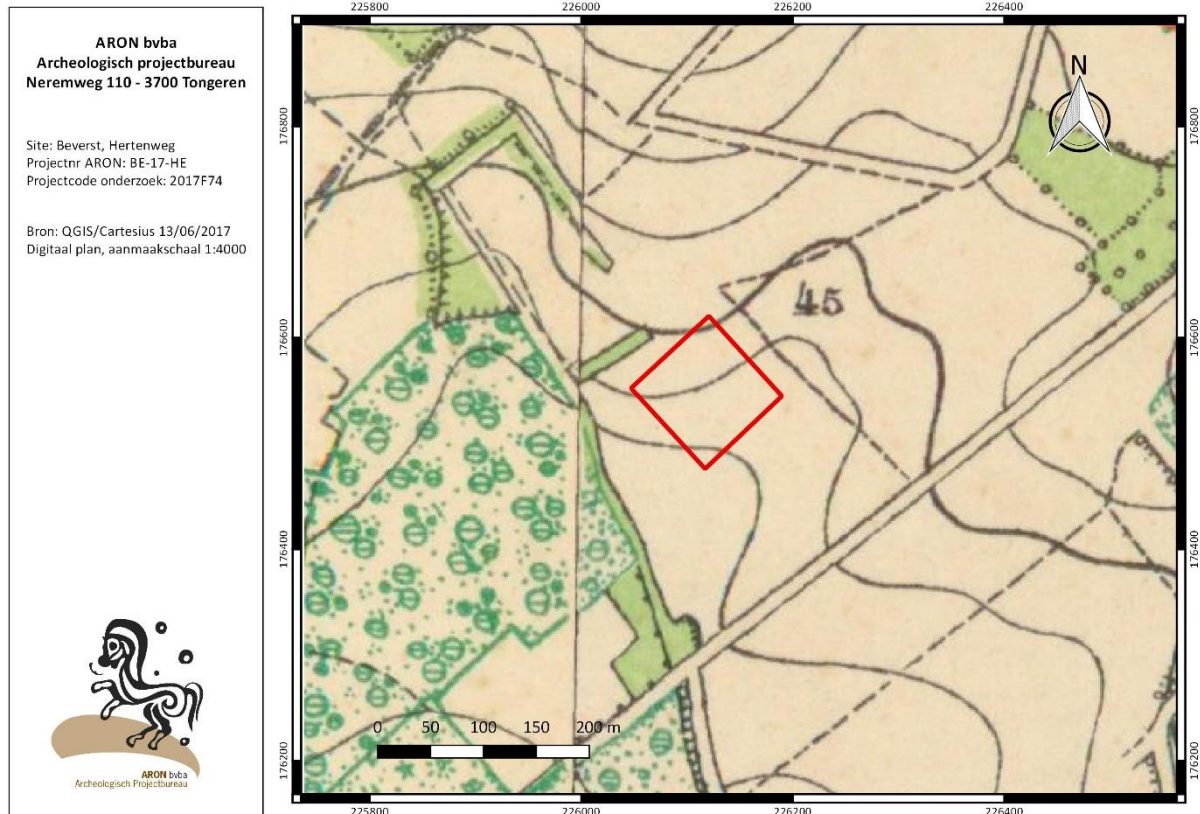

Afb. 4: Kleurenorthofoto 2016 met aanduiding van het onderzoeksterrein.

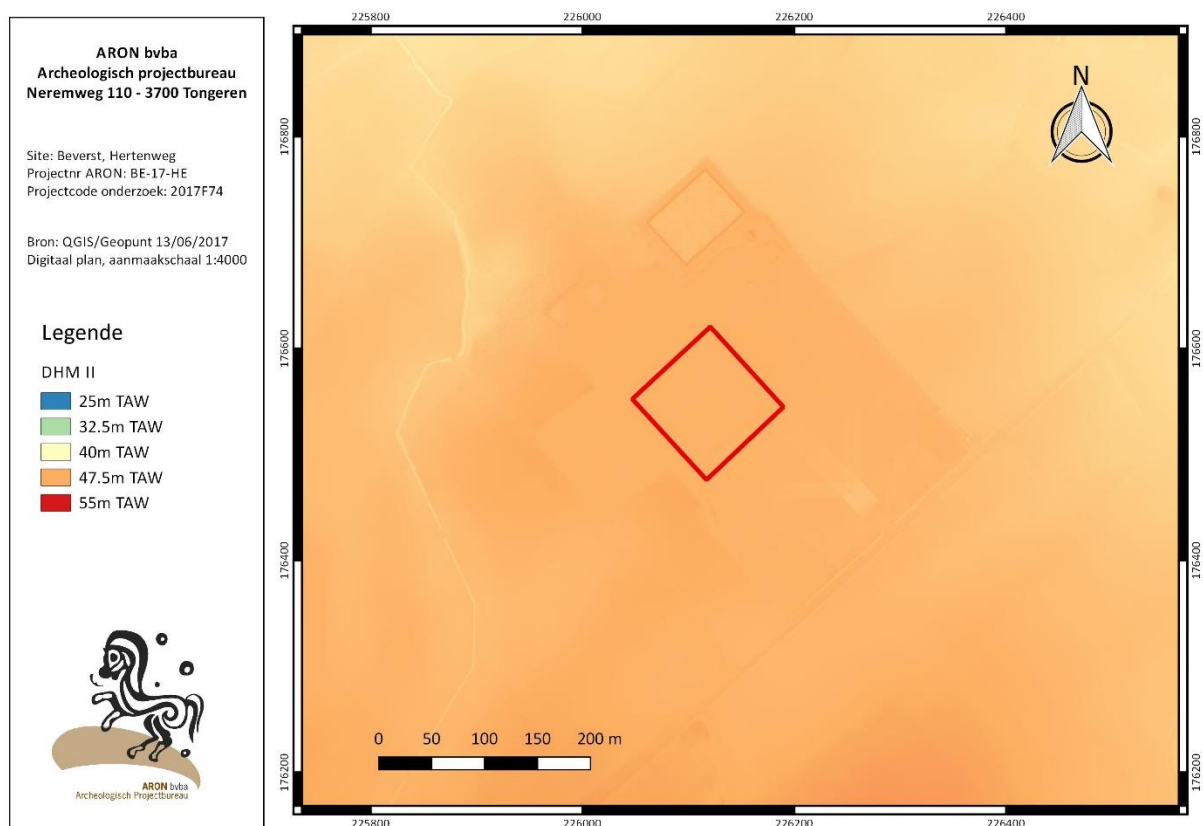
2.2 Gaafheid van het terrein: gekende verstoringen

Op basis van de gegevens die werden aangeleverd door de initiatiefnemer, het huidige hoogtemodel en het hoogteprofiel, kan worden aangenomen dat het terrein bij de oprichting van de reeds bestaande tuinbouwserrres aanzienlijk genivelleerd werd.

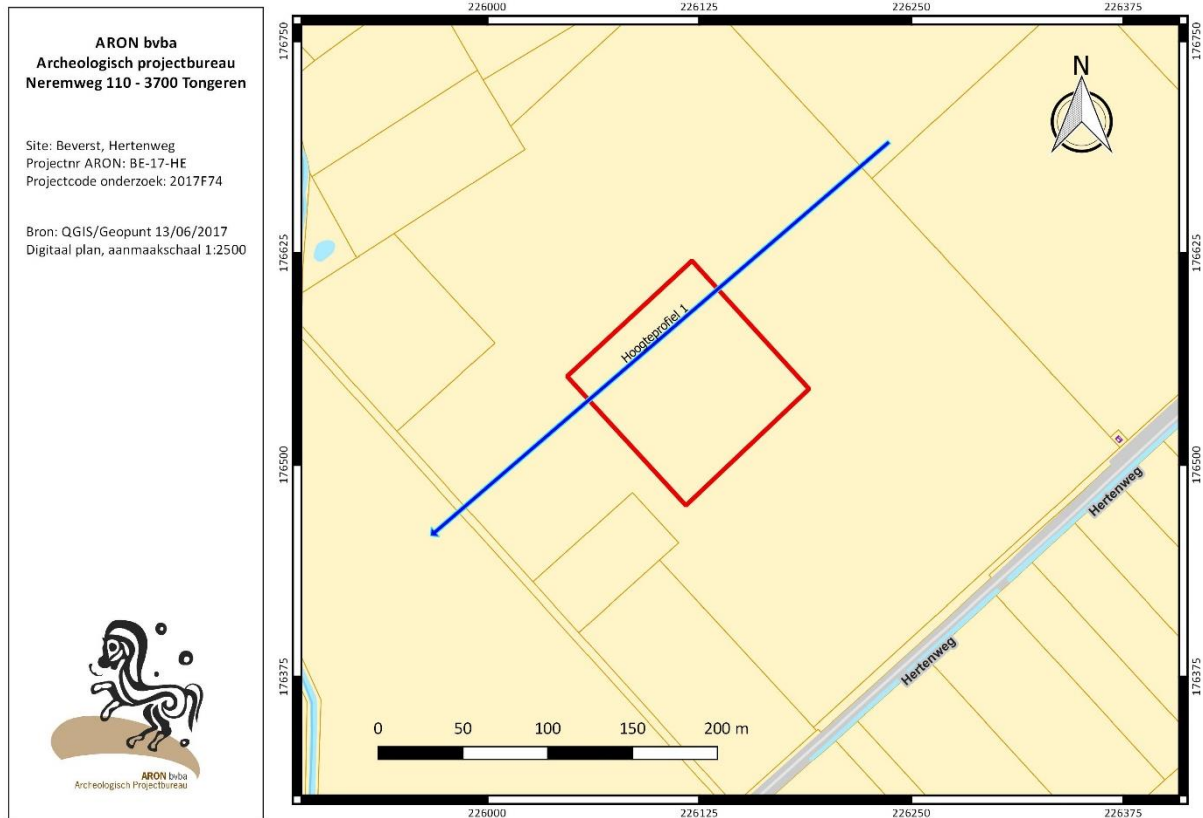
Het oorspronkelijk licht hellende terrein (*Afb. 5*) werd bij de oprichting van de tuinbouwserrres in 2014 afgevlakt en genivelleerd en heeft momenteel een hoogte van ca. 47 m TAW (*Afb. 6 en Afb. 7*). Een plan opgemaakt door *Geotec* geeft de schaal van deze ophogingen en afgravingen weer (*Afb. 8, BIJLAGE 4*). Concreet vonden op het ganse perceel ophogingen (paars) en afgravingen (roos) plaats. Op het onderzoeksterrein dat deel uitmaakt van deze studie had zo een ophoging van ca. 25 cm tot een afgraving tot 1 m plaats.

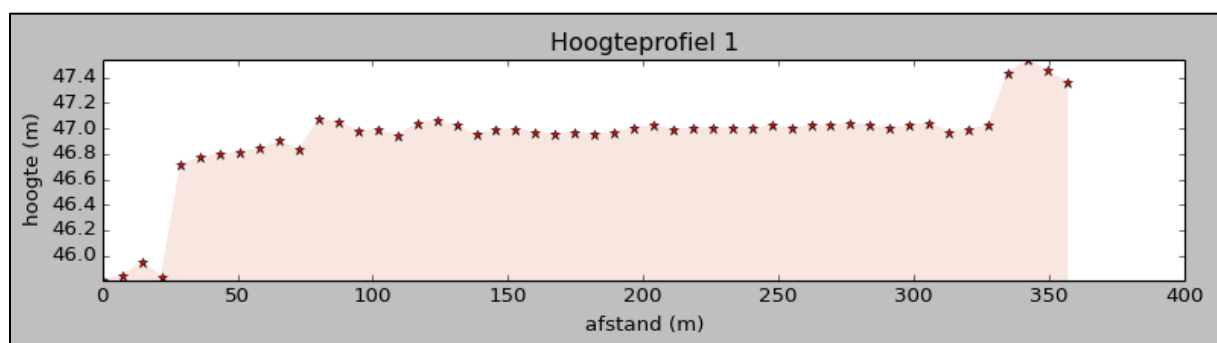
Afb. 5: Topografische kaart van 1873 met aanduiding van het onderzoeksterrein (rood) dat zich op een licht hellend terrein bevindt.

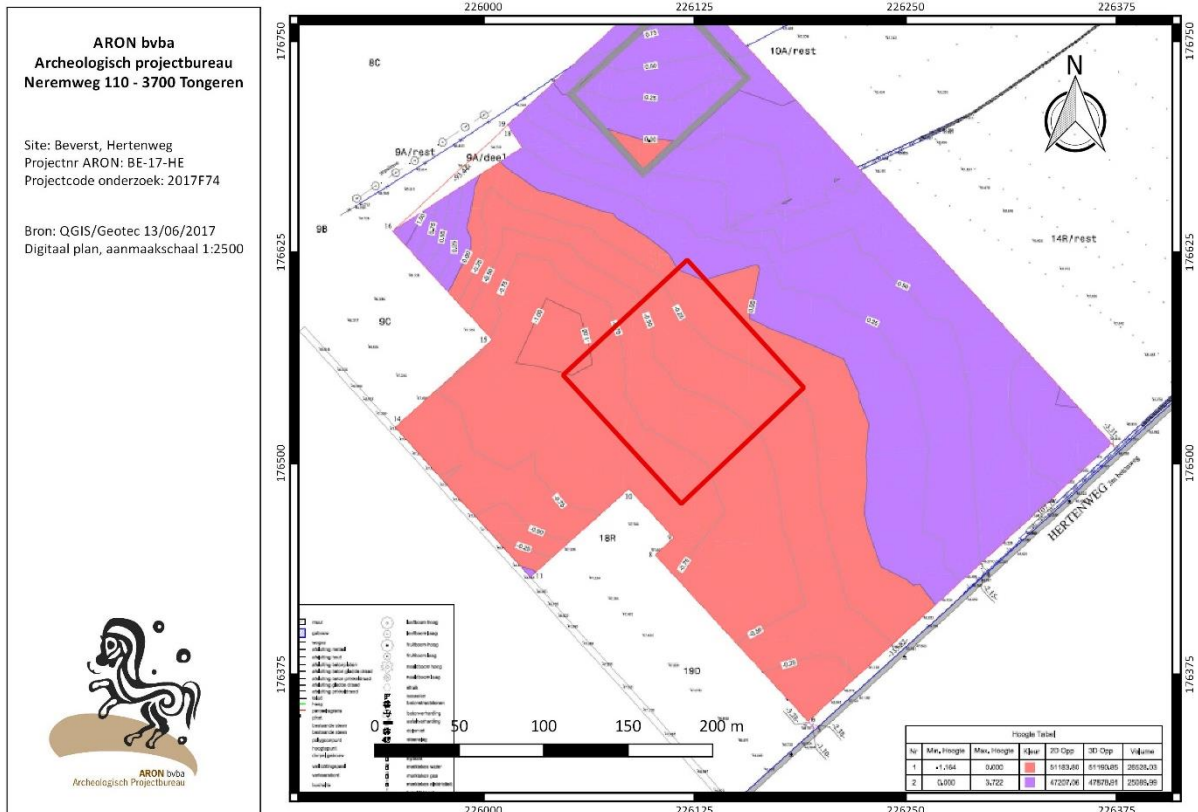
Afb. 6: Uittreksel uit het digitaal hoogtemodel Vlaanderen II met afbakening van het onderzoeksterrein in het rood. Rondom rond wordt duidelijk dat perceel 15F eenzelfde hoogte rond ca. 47 m TAW bereikt.

Afb. 7.1: Situering hoogteprofiel op het onderzoeksterrein (rood).

Afb. 7.2: Hoogteprofiel (QGIS/Geopunt, digitaal plan, dd. 13/06/2017, 2017F74).

Afb. 8: Nivellering van het terrein in 2014, met de ophogingen (paars) en de afgravingen (roos), ter hoogte van het onderzoeksterrein (rood), zie ook bijlage 4.

Algemeen kan besloten worden dat het onderzoeksterrein bij de oprichting van de tuinbouwserris in 2014 gedeeltelijk werd opgehoogd (tot ca. 25 cm). Het overgrote deel werd echter met een dikte van 25 cm tot maximaal 1 m afgegraven.

2.3 Impact van de bodemingrepen en kenniswinst

De initiatiefnemer plant de uitbreiding van de tuinbouwserris aan de Hertenweg te Beverst (Bilzen).

Concreet betreffen de huidige bodemingrepen de oprichting van een tuinbouwserris in een zone van ca. 1 ha. De geplande bodemingrepen zullen een gemiddelde diepte tot ca. 25 cm onder het maaiveld bereiken. Enkel ter hoogte van de aanleg van de betonzolen en de aanleg van enkele nutsleidingen zullen plaatselijk diepere afgravingen gebeuren.

Deze uitbreiding volgt na de recente aanleg en opbouw van enkele nieuwbouw tuinbouwserris in 2014. Het ganse perceel werd bij de oprichting van deze tuinbouwserris genivelleerd. Hierbij gebeurde op het huidige onderzoeksterrein een ophoging met 25 cm of werd tot maximaal 1 m diep afgegraven.

Hoewel de aanwezigheid van archeologisch erfgoed en vondsten op het terrein niet uit te sluiten is, kan op basis van de boven beschreven bodemingrepen besloten worden dat het merendeel van deze ingrepen in een opgehoogde, dan wel afgegraven bodem zullen plaatsvinden. Hoewel het mogelijk is dat de huidige bodemingrepen op bepaalde plaatsen dieper zullen rijken dan de reeds bestaande verstoringen en de oorspronkelijke bodem zal worden aangetast, is het onmogelijk om eventueel onaangetaste zones in kaart te brengen.

Verder onderzoek in deze ca. 1 ha grote zone zal daarom enkel een versnipperd beeld opleveren, waarbij het merendeel van het archeologisch erfgoed reeds verdwenen is of niet aangesneden zal worden. Dit maakt dat het potentieel op kenniswinst erg gering is.

2.4 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvraag werd tijdens het bureauonderzoek behandeld:

Welke doorslaggevend aspect uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving, of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader leidt tot de opmaak van een archeologienota met beperkte samenstelling en beschrijf dit aspect.

Op het ca. 1 ha onderzochte terrein kan de opmaak van een archeologienota met beperkte samenstelling op volgende manier verantwoord worden:

Aangezien het gehele terrein reeds genivelleerd werd bij de oprichting van de in 2014 opgerichte tuinbouwserres waarbij delen opgehoogd of afgegraven werden, zal enkel op beperkte plaatsen de oorspronkelijke bodem worden aangetast. Hoewel de huidige bodemingrepen op bepaalde plaatsen dieper zullen rijken dan de reeds bestaande verstoringen, is het op basis van de aanwezige nivellering onmogelijk om eventueel onaangetaste zones in kaart te brengen.

Verder onderzoek in deze ca. 1 ha grote zone zal daarom enkel een versnipperd beeld opleveren, waarbij het merendeel van het archeologisch erfgoed reeds verdwenen is of niet aangesneden zal worden. Dit maakt dat het potentieel op kenniswinst erg gering is.

2.4 Datering en interpretatie

Het onderzoeksterrein omvat de aanleg van een tuinbouwserre. Deze wordt aangelegd als uitbreiding op de in 2014 aangelegde serres op hetzelfde perceel. Ten gevolge van de nivellering van het terrein werd het onderzoeksterrein gedeeltelijk opgehoogd en grotendeels afgegraven.

3. Samenvatting

De initiatiefnemer plant te Beverst (Bilzen, prov. Limburg) de aanleg van tuinbouwserra. Hierbij zullen over een oppervlakte van ca. 1 ha werken uitgevoerd worden.

Het terrein is kadastraal gekend als Bilzen, 2de afdeling, sectie F, perceel 15F.

Op het terrein is het volgende aspect aanwezig die de opmaak van een archeologienota met beperkte samenstelling verantwoordt:

Aangezien het gehele terrein reeds genivelleerd werd bij de oprichting van de in 2014 opgerichte tuinbouwserra waarbij delen opgehoogd of afgegraven werden, zal enkel op beperkte plaatsen de oorspronkelijke bodem worden aangetast. Hoewel de huidige bodemingrepen op bepaalde plaatsen dieper zullen rijken dan de reeds bestaande verstoringen, is het op basis van de aanwezige nivellering onmogelijk om eventueel onaangetaste zones in kaart te brengen.

Verder onderzoek in deze ca. 1 ha grote zone zal daarom enkel een versnipperd beeld opleveren, waarbij het merendeel van het archeologisch erfgoed reeds verdwenen is of niet aangesneden zal worden.

Uit het voorgaande kan worden besloten dat het potentieel op archeologische kennisvermeerdering, globaal voor alle cultuurhistorische perioden, beperkt is. De geringe kennisvermeerdering kan o.i. de kosten van een archeologisch onderzoek niet verantwoorden.

